

ITALIJA U BEOGRADU: ISKUSTVO KAO IZVOZNI PROIZVOD

Antonio ZANARDI LANDI

Rezultati manifestacije „Italija u Beogradu 2004“ premašili sva očekivanja: u 2004. godini ukupna robna razmena između Srbije i Italije porasla je za 40%, uz povećanje od 42% našeg izvoza u Srbiju i 39% srpskog izvoza u Italiju, a u prvih šest meseci 2005. godine Italija je izbila na prvo mesto kao uvoznik srpskih proizvoda čiji je izvoz u Italiju zabeležio rast od 120%

PISATI INICIJATIVU POKRENUTU MANIFESTACIJOM

„Italija u Beogradu 2004“ kao strukturiran i dosledan proces uoči ovogodišnjeg skupa koji će, sudeći po dimenzijama koje se naziru u 2005. godini, odrediti odlučujući porast kvaliteta našeg prisustva na tržištima Srbije i Crne Gore, moglo bi da, kao prevelika hvala, ide na uštrb tako duboko ukorenjenog sujeverja u našoj zemlji.

Pa ipak, ovo je idealna prilika za reč više, s obzirom da će specijalni broj biti objavljen u Beogradu u okviru naše oktobarske manifestacije.

Dakle, svesno prihvatamo rizik da budemo kritikovani ako nešto ne bude kako treba ili ako manifestacija u celini ne bude na visini očekivanja onih koji su odlučili da na par dana ostave po strani svoje poslove i obaveze.

Za nas koji čvrsto verujemo u pozitivan ishod manifestacije za koju se zalažemo, uspeh predstavlja već to što smo stigli do ove tačke. Naime, uspeli smo da pokrenemo velike italijanske banke, osiguravajuća društva, Udruženje industrijalaca (*Confiindustria*) kao i Udruženje privrednih komora (*Unioncamere*), mnoge lokalne subjekte i, pre svega, mnoge privrednike iz Italije i Srbije i Crne Gore. Plod njihovog susreta svakako će biti inicijative, ideje, zajednički projekti i poslovi, nezavisno od predviđenog programa, kvaliteta govornika ili inicijativa. Uspeh je i što smo mogli da razmišljamo i radimo zajedno sa svim najznačajnijim predstavnicima sistema, kao i da pokrenemo mnogobrojne dobrotvoljce iz poslovnih krugova i italijanske funkcionere koji u Srbiji i Crnoj Gori zauzimaju važne položaje, a koji su rado pristali da ujedine snagu i ide-

je sa Ambasdom u Beogradu i drugim su-organizatorima ovog događaja, kao što su: Italijanski institut za spoljnu trgovinu (ICE), *Confindustria*, Ministarstvo za zaštitu životne sredine, Unioncamere, Vlada Srbije i Savet ministara Srbije i Crne Gore.

Pa ipak „Italija u Beogradu“ rođena je slučajno.

Posle prvih pozitivnih signala nakon formiranja Koštuničine Vlade, u martu 2004. godine, kao i spremnosti Srbije da pronade rešenje za tada još uvek nerešena bilateralna pitanja (FIAT-ZASTAVA i DUFERCO-SARTID pre svega) došlo je do sve učestalijih poseta privrednika, predstavnika privrednih komora, udruženja proizvođača i banaka. Samo u periodu od maja do juna 2004. godine Beograd je posetilo 11 privrednih delegacija i nastojali smo da svima pomognemo i obezbedimo najbolje moguće kontakte. Vremenom smo uvideli koliko je teško obezbediti učešće ministara Vlade Republike Srbije i drugih sagovornika na visokom nivou. Ambasada i ICE su sve teže pratili i koordinisali mnogobrojne posete Beogradu koje su se neretko vremenski poklapale i otežavale našu punu spremnost da im izađemo u susret.

Stoga smo pokušali da rešimo dva problema, sugerišući, kako nam se tada činilo, nimalo inovativno rešenje (obezbedimo sagovornike na odgovarajućem nivou i izbegnemo rasipanje snage osoblja Ambasade). Pozvali smo sve one koji su želeli da organizuju posete Srbiji i Crnoj Gori, predloživši im da se okupe tokom par dana u oktobru, a kasnije smo, u dogovoru sa ICE-om, taj poziv proširili na najznačajnija udruženja privrednika, kao što su, pre svega, *Confindustria*, *Unioncamere* i Ministarstvo za nauku i zaštitu životne sredine RS, koje je u Srbiji i Crnoj Gori veoma aktivno.

U to vreme planirali smo da u Ambasadi okupimo od 60 do 80 italijanskih privrednika, što je bio dovoljan broj da obezbedimo učešće potpredsednika Vlade za privredna pitanja, Miroljuba Labusa, kao i ministara privrede i međunarodnih ekonomskih odnosa na celodnevnom seminaru u cilju razmene ideja.

Tokom prvih sedmica činilo se da je naš poziv otišao u prazno pa smo direktor ICE-a, moji saradnici i ja pomislili da su naši napori uzaludni. Međutim, u septembru se nešto pokrenulo i broj prijava se povećao sa 20 na 40, pa na 60, pa na 80, nakon čega smo bili prinuđeni da se zapitamo da li da broj učesnika ograničimo na 100 ili da prihvatimo neslućene i sve šire razmere samog događaja. Tako smo se upustili u rizik realizacije manifestacije čije su razmere bile doista izuzetne za Srbiju, ali i za našu zemlju. Mislim na organizacione i na donekle političke rizike *budući da Srbija u tom trenutku još nije imala stabilan i definitivan poredak*. Tako smo odustali od ideje da italijanske privrednike (ukupno 470) okupimo u Ambasadi, koja je za to bila očigledno premala, i odlučili da iznajmimo pozorište i čitav sprat u hotelu Hyatt.

140 | Učešće na političkom nivou bilo je zavidno – 14 ministara iz Vlade Državne

zajednice Srbije i Crne Gore, iz Vlade Republike Srbije i Vlade Republike Crne Gore, kao i zamenik ministra zadužen za spoljnu trgovinu, Urso i zamenik ministra za spoljne poslove, senator Antonione, sa italijanske strane. Potrudili smo se takođe da manifestaciji udahnemo širi značaj, uvereni da prvobitnoj privredno-trgovinskoj osnovi valja pridodati kulturnu dimenziju, što je odlično propraćeno u medijima i javnom mnjenju.

Nakon godinu dana možemo da konstatujemo da su rezultati „Italije u Beogradu 2004“ premašili sva očekivanja: u 2004. godini ukupna robna razmena između Srbije i Italije porasla je za 40%, uz povećanje od 42% našeg izvoza u Srbiju i 39% srpskog izvoza u Italiju, uz nagli skok u poslednja dva meseca prošle godine. U prvih šest meseci 2005. godine Italija je izbila na prvo mesto kao uvoznik srpskih proizvoda čiji je izvoz u Italiju zabeležio rast od 120%. Postali smo tako prvi trgovinski partner Srbije. U međuvremenu *Banca-Intesa* kupuje najveću privatnu srpsku banku (Delta), *FindomesticBanca* kupuje Novu Banku, Unicredit postaje većinski akcionar HVB-a, *povećava se vazdušni saobraćaj Alitalije između Beograda i Milana (sa jednog na tri dnevna leta u roku od nekoliko meseci)* i pokreću se važne industrijske inicijative – tako smo se nezadrživo uzdigli na listi direktnih investitora u ovoj zemlji, gde ćemo ove godine verovatno biti pri samom vrhu. Bilo je i drugih pozitivnih signala: broj polaznika kurseva italijanskog jezika koje organizuje Italijanski institut za kulturu neočekivano je porastao sa 80 u 2003. godini na 600 u prošloj godini, dok sledeće godine očekujemo 1000.

Osim toga, ostvareni su izuzetno pozitivni politički rezultati, jer su, po mom mišljenju, Vlada Republike Srbije i Vlada Državne zajednice Srbije i Crne Gore sagledali iskrenu i duboku zainteresovanost Italije za Srbiju, ne samo kao tržište, već i kao područje koje brzo treba intergisati u zajednički evropski prostor. *Ovako pogodna atmosfera nam je pomogla da načinimo značajne pomake u pravcu rešavanja sporova, da efikasno podržimo aktivnosti italijanskih preduzeća na ovim prostorima, kao i da olakšamo i omogućimo realizaciju niza značajnih bilateralnih susreta na političkom nivou. Samo u toku prošle godine Italiju su posetili ministar spoljnih poslova Srbije i Crne Gore Drašković, potpredsednik Vlade Republike Srbije Labus, predsednik Tadić i premijer Koštunica, kao i nekoliko „tehničkih“ ministara (Privreda, Ekonomski odnosi sa inostranstvom, Kapitalne investicije i Poljoprivreda). Sa italijanske strane, februara ove godine Beograd je posetio ministar spoljnih poslova Italije Fini, pre njega zamenik ministra spoljnih poslova Antonione, dok je zamenik ministra Urso, u roku od nekoliko meseci, tri puta posetio Beograd. Ne smemo zaboraviti ni tri uzastopne posete predsednika Regije Friuli Venecija Đulija Ilija, posetu predsednika Regije Veneto Galana i nekoliko važnih parlamentarnih delegacija.*

Na takvim osnovama nastaje ovogodišnji skup.

Ponavljanje manifestacije koja se, sve u svemu, može definisati „uspešnom“, sa sobom svakako nosi mnoge nepoznanice. Kako bi se izbegla puka reprodukcija već oprobano modela i zadovoljila predvidiva potreba da se realizuje usredsređenija inicijativa, bilo je skoro obavezno slediti sasvim drugačiji pristup i metod, u odnosu na prošlogodišnji. Naime, ovog puta smo već u aprilu pokrenuli anketiranje srpskih preduzeća, kako bismo, sa jedne strane, proverili njihovu stvarnu zainteresovanost za ovogodišnji skup i, s druge strane, definisali najprikladnije proizvodne i trgovinske sektore za dalje jačanje bilateralnih kontakata.

Početak je bio prilično ohrabrujući, budući da je registrovano učešće 850 lokalnih preduzeća na manifestaciji „Italija u Beogradu 2005“ i izuzetno visok broj pristupa web stranici. Usvojeni sistem nam je takođe omogućio vrlo precizne i korisne informacije o profilu zainteresovanih srpskih preduzeća. Tako smo italijanskim privrednicima mogli da ponudimo učešće na gotovo uobičajenom, razrađenom i „evoluiranom“ skupu, kao i jasnu sliku o sagovornicima sa kojima će se susresti u Beogradu u oktobru mesecu.

Mada je prošlogodišnja organizacija iziskivala izuzetan angažman, tek će ovogodišnji priliv učesnika (očekujemo da će se tom prilikom u Centru „Sava“ u Beogradu okupiti 2200-2800 privrednika, od čega 500 – 600 iz Italije) zahtevati vanredno zalaganje našeg malobrojnog ograničenog personala i skromnih finansijskih sredstava.

Bilo bi stoga čak neodgovorno ako ne i nepojmljivo zanemariti dodatno jačanje, prošle godine već oprobano, sistemskog rešenja, uz još značajnije učešće partnera iz 2004. godine i podršku novih snaga. Pored institucionalnih sagovornika inicijativi su pridružene granske organizacije; osim toga, ove godine takođe je u porastu broj regija i lokalnih ustanova uopšte, te smo - s obzirom na njihovo sve istaknutije međunarodno prisustvo – odlučili da im s pravom posvetimo značajan deo svoje pažnje.

Prateći ovaj pravac podrške našoj celokupnoj privredi, ove godine smo odlučili da dodatno ojačamo izrazito trgovinski aspekt još bogatijom i obimnijom kulturnom ponudom koju smo osmislili u saradnji sa našim Institutom za kulturu. Ovakvim pristupom slika savremene Italije ne odiše puko „trgovačkim“ duhom, već istovremeno nudi svojevrsnu sublimiranu italijansku suštinu i kreativnost koje su u osnovi međunarodnog uspeha i nedvosmislene prepoznatljivosti „*made in Italy*“ i „*made by Italy*“. Ako se prisetimo da je Italija ipak matična mecena, postaje jasno da je samo uz finansijsku podršku privrednih su-

bjekata moguća realizacija prestižnih kulturnih manifestacija kao i dalje širenje ovde odveć izuzetnog interesovanja za epohalna ostvarenja italijanske umetnosti i kulture.

Prošlogodišnjim pokretanjem i ovogodišnjom reprizom skupa „Italija u Beogradu“ bili smo i, bez sumnje, još uvek jesmo na meti očiglednih kritika pre svega u vezi sa značajem, zadacima i ograničenjima diplomatske službe – uostalom, već se naširoko diskutovalo o njenom potencijalu i samom legitimitetu pružanja snažne podrške domaćim kompanijama u inostranstvu, a mnogi su čak ukazali na rizik od „svođenja“ Ambasade na puko privredno-trgovinski servis, pa čak i do znaka jednakosti, u budućnosti, između diplomate i trgovinskog predstavnika.

Zapravo, smatramo da evolucija naše službe zahteva danas potpuno različit pristup, tako da bi bilo čak pogrešno suditi na osnovu već prevaziđenih parametara. „Globalizacija“ političkih, ekonomskih i društvenih fenomena o kojoj se toliko govorilo, ili možda čak i više, radikalnija transformacija metoda pristupa informacijama (preko internet-a, ali takođe i zahvaljujući, generalno, sistemu telekomunikacija), neizbežno su promenile ulogu diplomate: od gotovo jedinog čuvara istine (ili bolje reći „svoje“ istine) do kanala selekcije, filtriranja i analize vesti; od usamljenog aktera na međunarodnoj sceni do ključnog elementa za čitavu galaksiju subjekata različitog porekla i interesa.

Ova promena, međutim, ne podrazumeva automatski izobličavanje smisla naše misije. Štaviše, naš tako često „omalovažavan“ generalizam mogao bi biti najefikasnija alatka kolektivnog predstavljanja savremene Italije u svetu kojom diplomata, a sa njim i Ambasada, daju prevagu glavnoj ulozi nad skromnim i ispraznim službovanjem u ulozi statiste. I pored danas dosta složenijih okolnosti nego u prošlosti, valjano rešenje za budućnost dakle nije u udaljavanju i samo-izolaciji od okruženja koja interaktivno promovišu našu zemlju u inostranstvu (na planu politike, trgovine i kulture, itd.), već u njihovoj zdušnoj koordinaciji i objedinjavanju kao prepoznatljivim aktivnostima diplomatske službe i istinskim stožerima „spoljne politike“ (koja je prevazišla, valja priznati, svoje stare obrise *politique politicienne*).

Shodno ovakvom rezonu, razlika između diplomate i drugih figura koje su valjano i uspešno angažovane na poslovima internacionalizacije kompanija i privredno-trgovinskog prodora Italije u inostranstvu, uočava se već na prvi pogled. Drugim rečima, jedna od „prednosti“ rada u inostranstvu a istovremeno i doprinos matičnom sistemu i društvu – jeste u mogućnosti objedinjavanja di-

plomatske aktivnosti sa detaljnom, pre svega političkom, analizom druge zemlje, njene istorije, kao i mogućnosti razvoja u okvirima širim od pukog „trgovinskih“. Tako tipične i nadaleko čuvene produbljene analize, tzv. „izveštaji Centrali“, ne samo da nisu zastarele radne alatke, već mogu biti značajno unapređene i obogaćene zajedničkim inicijativama „u korist“ trgovinskih faktora i interesa.

Sa druge strane, verujemo da sagledavanje diplomate kao „portparola“ ne samo političkih već i privrednih, trgovinskih i kulturnih interesa matične zemlje, utiče na rast kredibiliteta i „specifične težine“ diplomatske misije, kao i na neprekidnu „dinamičku“ prijemčivost za analize uobličene na osnovu različitih informacija i stavova.

Naravno, na osnovu do sada izrečenog, nije na odmet sačuvati određenu dozu obazrivosti kada je reč o „izvoznosti“ u druga područja modela koji smo pratili u organizaciji ove manifestacije. Srbija i Crna Gora jeste veoma posebna ali istovremeno i pogodna sredina; poljuljano tržište sa povoljnim perspektivama rekonstrukcije i ekspanzije, uz jasnu okrenutost ka procesu integracije u evro-atlantske institucije; geografska blizina sa našom zemljom; duga tradicija privilegovanih odnosa sa Italijom i, rekao bih, sa Italijanima (barem što se tiče kulturnih i karakternih sličnosti); izrazita sklonost za učenje našeg jezika; veliki broj Italijana na važnim pozicijama u beogradskim sedištim međunarodnih organizacija i lokalne uprave kao potencijalna „timska podrška“.

U suštini, činilo nam se da zemlja u kojoj radimo – uz sve poteškoće i ograničenja nametnuta i dalje nedovoljno konsolidovanom političko-ekonomskom tranzicijom, unutar još uvek nepredvidivog i iscepanog balkanskog okruženja – pruža prikladne uslove za sistemski pristup i opravdava održavanje „Italije u Beogradu“. Ovakvo se lakše sagledavaju mogućnosti reprizne ponude određenih segmenata prošlogodišnje manifestacije, bez rizika od „hipertrofije“, kao i neophodnost sveobuhvatnijeg prisustva.

„Italija u Beogradu 2005“, kao proizvod slučajnosti, nikako nema ambiciju da iz korena izmeni diplomatsku aktivnost ili da ponudi univerzalne modele; jedina nada je da će uspeti da pruži svoj mali doprinos razvoju misli o evoluciji naše funkcije i novim perspektivama koje se na taj način otvaraju u pravcu širenja nacionalnih interesa na pragu trećeg milenijuma.